

Antirusnok

4.10.2013 Právo str. 6 Publicistika

Pavel Janoušek Akademie věd ČR

Uvažují-li o tom, jak si průměrní Češi představují vědu, vždy se dříve nebo později dostanu k filmu Císařův pekař a Pekařův císař.

Tedy k oněm scénám, v nichž Jan Werich podvackrát navštíví alchymistickou dílnu.

Poprvé v roli hloupého a degenerovaného císaře, který si za drahé peníze pěstuje velmi neúčinné podvodníky, neb je velmi okouzlen jejich mátlatí-pátlatí.

Podruhé ale již přichází v roli moudrého pekaře Matěje, jenž se nenechá oklamat. S prozíravostí prostého lidu tyto parazity demaskuje a přitom odhalí, že přece jenom dovedou dělat i něco užitečného, co může prakticky posloužit: slivovici.

Statistiky praví, že si široká veřejnost vědců a **akademie věd** váží, byť jim nerozumí. Není proto divu, že se tu a tam najde politik či novinář, který se rozhodne odhalit světu pravdu a ukázat, že právě on je oním moudrým Matějem, který podpoří vědu užitečnou, tedy tu, která funguje jako obchodní firma obratem produkující peníze nebo aspoň tu slivovici.

Fakt, že Rudolf II. na svém dvoře financoval i muže jménem Tycho Brahe či Johannes Kepler, se ovšem do tohoto zjednodušeného myšlení nevejde. Neboť kolik peněz tyto dva pitomci tehdejšímu habsburskému hospodářství mohli svým bádáním přinést? Jeden nemusí být premiér, aby pochopil, že nemnoho.

Představa prakticky a okamžitě užitečné vědy zrodila současný zruďný systém jejího hodnocení a financování, obludu zvanou **kafemlejnec**. Představa vědců jako neúčinných parazitů pak v myslí průměrného Matěje hierarchizuje také vědecké instituce. Jediná užitečná věda z jeho pohledu je ta, která bezprostředně souvisí s průmyslovým výzkumem, neboť jediné ta má – alespoň teoreticky (statistiky hovoří jinak) – schopnost ihned produkovat finanční blaho.

Chceme-li tedy podpořit skutečnou vědu, musíme nalít co nejvíce státních peněz do průmyslového výzkumu. A nesmíme se nechat zvíkat tím, že v ekonomicky úspěšnějším světě bývá hloupým zvykem, že průmysl spíše naopak finančně podporuje základní výzkum, natož pak tím, že financování vědy a výzkumu je v ČR pod průměrem Evropy. My jsme přece Češi a dokážeme vše vymyslet lépe!

Zbytnost neprůmyslové vědy je z této perspektivy samozřejmá, nicméně Matěj na milost bere aspoň vysoké školy. Ví, že se jim sice nesmí dávat mnoho, je však nutné je jakžtakž udržovat při životě, protože přinášejí lidu jiný užitek. Produkují totiž studenty a my žijeme v zemi, kde má každý právo na vysokoškolský titul, a to bez ohledu na vědomosti. Skoro každý z nás má přece děti, které chtějí studovat.

Naproti tomu ta **akademie věd** – k čemu to vlastně je, co ti lidé dělají? To průměrný premiér a průměrný Matěj netuší, nicméně jaksí automatický ví, že to bude na nic. Podařilo se mu tak slovo věda vytěsnit z úředního jazyka i ze zákonů.

Takže akademii zrušme. A protože se nepochybně najdou chytráci, kteří se budou chtít proti tomu sofistikovaně bránit, jděme na to chytře. Důvodů je ostatně hodně. Můžeme například argumentovat tím, že jde o sovětský model a v západním světě nic takového není. Co na tom, že řada ústavů vznikla již před rokem 1948? Co na tom, že funkční neuniverzitní výzkum existuje i ve většině západoevropských zemí?

Aby nám to však prošlo, je nutné také vytvořit nějakou rozumnou strategii, jak to prosadit. Svěrmě tedy řízení vědy a vědeckých pracovišť do rukou moudrých úředníků, kteří se v tom vyznají lépe než podvodní akademici, kteří si hrabou sami pro sebe.

Zřídme nové superministerstvo a do jeho čela postavme nějakého šikovného příslušníka libovolné vládní strany, nejlépe úspěšného starostu z Horní Dolní. Ten už s těmi ústavů zatočí, neboť nebude zatížen nadbytečnými znalostmi! Uvidíte – postačí rok dva a šikovný ministr pro státní rozpočet ušetří peníze za desítky zrušených akademických pracovišť. Čímž vznikne prostor pro přímou podporu průmyslu čili blahobyť.

A jestli v některém ze zrušených ústavů náhodou pracuje nějaký budoucí profesor Holý (kterému to také trvalo třicet let velmi neúčinného výzkumu, než dospěl do fáze, kdy výsledky jeho bádání bylo možné aplikovat a proměnit ve finanční zdroj), tak má holt smůlu.

Matěji vedená země dává vždy přednost okamžitě produkci slivovice.

O autorovi | (Autor je člen **Akademické rady AV ČR, Ústav pro českou literaturu**)

URL | <http://archiv.newton.cz/pr/2013/10/04/911782453786531afacf765a81a30ced.asp>